

KRIMINALVÅRDENS ETISKA KOD

VI BRYTER DEN ONDA CIRKELN

**KRIM:
VÅRD**

Kriminalvården

Omslag: Kriminalvården

Beställningsnummer: 7115

Hemsida: www.kriminalvarden.se

VÄRDEGRUND I PRAKTIKEN

Alla vi som arbetar i Kriminalvården är individer med olika bakgrund, intressen, erfarenheter och synsätt. Vår gemensamma värdegrund är en förutsättning för att kunna omsätta denna mångfald till en human, rättsäker och effektiv verksamhet. Den lägger också grunden för ömsesidig respekt och skapandet av goda relationer inom organisationen. Därmed bidrar den även till att skapa en bra arbetsmiljö.

Den etiska koden innehåller i sig inget nytt. Den handlar om att omsätta den statliga värdegrunden till praktisk verksamhet. Hur vi ska agera och förhålla oss till varandra – klienter, anhöriga, medarbetare och andra berörda. Koden ska fungera som ett stöd men också inspirera till samtal. Genom att lyfta fram och prata om etiska dilemman i vår kriminalvårdsvardag stärker vi vår gemensamma värdegrund över tid och utvecklar samtidigt verksamheten till det vi vill att den ska vara.

Nils Öberg,
Generaldirektör

KRIMINALVÅRDENS ETISKA KOD

Syftet med Kriminalvårdens etiska kod är att göra det lätt att göra rätt. Koden bygger på gällande interna styrdokument och hjälper oss att omsätta vår värdegrund i praktiken.

För att vi alla ska ha en god arbetsmiljö, för att klienterna ska ges bästa möjlighet att komma *Bättre ut* och för att vi ska upprätthålla ett gott förtroende för vår myndighet är det viktigt att alla som är verksamma i Kriminalvården känner till och följer koden.

Vi har var och en ett ansvar för att påtala när någon bryter mot koden.

VÅR VÄRDEGRUND

Vår värdegrund är vägledande för vårt arbete och för hur vi förhåller oss gentemot klienter, anhöriga, kollegor och alla andra vi möter i vår vardag. Vår värdegrund består av den gemensamma statliga värdegrunden och Kriminalvårdens värdegrund.

Den gemensamma statliga värdegrunden

Den statliga värdegrunden är gemensam för all statlig verksamhet och sammanfattas i sex principer som utgår från lagar och förordningar:

- **demokrati** – den överordnande principen som slår fast att all offentlig makt utgår från folket, vilket betyder att medborgarna ytterst är våra uppdragsgivare
- **legalitet** – den offentliga makten utövas under lagarna
- **objektivitet** – allas likhet inför lagen, saklighet och opartiskhet ska iakttas
- **fri åsiktsbildning** – den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning
- **respekt för lika värde, frihet och värdighet** – den offentliga makten ska utövas med respekt för allas lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet
- **effektivitet och service** – effektivitet och resurshållning ska förenas med service och tillgänglighet.

Kriminalvårdens värdegrund

Med den statliga värdegrunden som bas har vi i Kriminalvården valt att lyfta fram ett antal värden som är särskilt relevanta för vår verksamhet:

- **klientnära** – personligt men inte privat
- **professionellt** – kunskap och tydliga värderingar
- **rättssäkert** – korrekt och förutsägbart
- **pålitligt** – samhällsskydd och säkerhet.

RESPEKT FÖR ALLAS LIKA VÄRDE

Professionellt bemötande

I Kriminalvården tror vi på alla människors lika värde och rättigheter såsom de uttrycks i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter*. Vi arbetar också i enlighet med internationella arbetstagarorganisationens åtta kärnkonventioner** om anställdas rättigheter.

Vi som arbetar i Kriminalvården accepterar inte diskriminering baserat på kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Kriminalvårdens verksamhet ska bidra till målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2005/06: 155). Kvinnors och mäns behov och intressen ska tillvaratas och beaktas och insatserna ska vara likvärdiga.

Vi tolererar inga former av trakasserier eller kränkande särbehandling.

Vi agerar och bemöter kollegor, klienter, anhöriga och andra intressenter med respekt.

? Frågor & svar

Frågor & svar dyker upp på olika ställen i dokumentet. Syftet är att ge exempel på frågor som kan uppstå och visa hur koden kan appliceras på vardagssituationer. Svaren ska inte ses som uttömmande eftersom det i många fall kan finnas flera möjliga perspektiv och sätt att hantera en situation.

? Frågor & svar

– Jag väljer mellan två slutkandidater till en tjänst. Den ena kandidaten har klart bäst meriter och mest relevant erfarenhet. Hen har dock ett talfel som jag är rädd kommer att innebära att hen får svårt att bli accepterad av kollegorna. Vad ska jag göra?

– Du ska anställa den person som är mest lämpad för jobbet baserat på kompetens, erfarenhet och att hen delar vår värdegrund. Kriminalvården ska vara en attraktiv arbetsgivare som aktivt främjar likabehandling. Diskriminering som har samband med funktionsnedsättning är dessutom förbjuden.

Var uppmärksam på arbetsgruppen och vidta snabbt åtgärder om hen inte bemöts med respekt och blir accepterad på samma villkor som övriga.

*FN: s deklaration om de mänskliga rättigheterna antogs 1948 av FN:s generalförsamling och består av 30 artiklar med generalförsamlingens syn på mänskliga rättigheter.

**International Labour Organization, ILO:s åtta kärnkonventioner nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182.

Säkerhet

Alla medarbetare, klienter och andra som vistas i Kriminalvården har rätt till en säker och trygg miljö. Utifrån den verksamhet vi bedriver kan dock våld eller hot om våld förekomma. Genom att alltid följa säkerhetsföreskrifter och säkerhetsrutiner kan vi hjälpas åt att identifiera och, så långt det är möjligt, förebygga riskerna för tänkbara hot eller våldsamma situationer. Alla former av hot eller våld ska rapporteras.

Ett säkert och professionellt arbetssätt inkluderar även att vi är uppmärksamma på hur vi hanterar information och följer gällande regelverk för informationssäkerhet, samt att vi använder trafiksäkra fordon, visar gott omdöme i trafiken och uppträder trafiksäkert.

Alkohol och droger

I Kriminalvården tillämpas nolltolerans vad gäller förekomst av alkohol och droger på våra arbetsplatser. Vi ska även vara restriktiva med att bjuda på alkohol i samband med representation.

Utomlands i tjänsten

Vid utlandsresor i tjänsten är det en bra utgångspunkt för det egna uppträdandet att de lagar, policyer och etiska regler som gäller på hemmaplan också ska följas utomlands, t ex gällande mutor och köp av sexuella tjänster.

För medarbetare på internationellt uppdrag gäller Kriminalvårdens uppförandekod för utlandsvistelse i tillägg till den etiska koden.

OBJEKTIVITET

Saklighet och opartiskhet

I Kriminalvården accepterar vi inga former av trakasserier, hot, skadegörelse, våld och korruption som syftar till att påverka anställda i tjänsteutövningen, s.k. otillåten påverkan. Försök till påverkan ska alltid rapporteras.

Som statstjänstemän har vi ett särskilt ansvar mot medborgarna att främja en kultur som motverkar korruption.

Det betyder att:

- vi undviker situationer där vi som statstjänstemän är eller kan uppfattas som partiska, en s.k. jävsituation
- vi har inte bisysslor (arbetsuppgift eller uppdrag vid sidan av tjänsten inom Kriminalvården) som gör att allmänhetens förtroende för Kriminalvården riskerar att skadas eller som påverkar vår förmåga att utföra vårt jobb
- vi tar aldrig emot eller begär en gåva eller annan förmån som kan påverka eller som kan uppfattas påverka Kriminalvårdens objektivitet och opartiskhet
- som företrädare för Kriminalvården deltar vi i evenemang (seminarier, mässor m.m.) endast om innehållet är tydligt arbetsrelaterat, tyngdpunkten ligger på den arbetsrelaterade delen och om kostnaden för den eventuella nöjesbetonade delen är låg
- kostnaden för resa och logi i tjänsten alltid betalas av Kriminalvården

Ibland kan det upplevas som svårt att tacka nej till en gåva, t.ex. vid besök i eller från utlandet. Om en gåva accepteras i ett sådant sammanhang ska den ses som en gåva till Kriminalvården och placeras i Kriminalvårdens lokaler.

Vid minsta osäkerhet om en gåva, måltid eller inbjudan kan accepteras, ska vi prata med närmast överordnad chef eller tacka nej.

? Frågor & svar

– I vårt fikarum händer det att kollegor "skämtar" med inslag av rasism och könsord. Jag har vid ett flertal tillfällen sagt till om att det här språkbruket inte är acceptabelt. Det enda jag får till svar är "vi skämtar ju bara förstår du väl?". Måste jag stå ut med den här arbetsmiljön?

– Nej, det är aldrig okej att uttrycka sig på ett sätt så att andra känner sig kränkta och mår dåligt. Det gäller självklart också "skämt". Det är inte heller i enlighet med vår värdegrund att uttrycka sig diskriminerande baserat på etnisk tillhörighet, kön eller någon annan av de totalt sju diskrimineringsgrunderna.

? Frågor & svar

– Min kompis driver ett företag som lämnat anbud till Kriminalvården. Eftersom jag personligen inte har något att tjäna på om min kompis företag vinner kontraktet eller inte ser jag ingen anledning att lämna över jobbet till en kollega. Håller du med?

– Nej, du bör genast tala om för närmast överordnad chef att du i det här fallet är att betrakta som jävig och att du avsäger dig ärendet. Blotta misstanken om att du inte skulle vara helt objektiv i din tjänsteutövning riskerar att skada förtroendet för myndigheten samt väcka misstankar om vänskapskorruption.

? Frågor & svar

– Då och då ser jag en av mina kollegor stå i dörren på en nattklubb som vakt. Jag utgår ifrån att hen har fått bisysslan godkänd, men själv är jag osäker på om jag tycker det är så lämpligt. Bör jag agera?

– Ja, prata förslagsvis med närmast överordnad chef. Att arbeta som ordningsvakt kan påverka förtroendet för myndigheten negativt och det godkänns vanligtvis inte som bisyssla.

Representation

Syftet med all representation är att bidra till goda arbetsrelationer som gynnar verksamheten. Kriminalvårdens verksamhet finansieras av skattebetalarnas pengar och det är viktigt att vi använder pengarna effektivt och i rätt syfte. Kostnaderna för representation och antalet representations-tillfällen ska därför vägas mot nyttan för verksamheten. Representationen ska aldrig kunna uppfattas som förtroendeskadlig.

Kriminalvårdens resurser

Kriminalvårdens egendom får inte utnyttjas för privat bruk. Lokaler och verktyg får inte användas för att förvara eller reparera privat egendom.

Kriminalvårdens informationsresurser (PC, mobil, surfplatta etc.) får i begränsad omfattning användas för privata ändamål om det inte påverkar ordning och säkerhet eller på annat sätt skadar Kriminalvården.

Kriminalvårdens resurser får inte användas för att titta på eller sprida material som kan väcka anstöt eller upplevas som kränkande, t.ex. pornografiskt material. Den typen av material är inte heller tillåtet för anställda att ha i Kriminalvårdens lokaler.

Kriminalvårdens rabatter får inte utnyttjas för privat ändamål. Förmåner i form av bonus eller andra motsvarande värden som genererats av resa eller beställning av resa som betalats av Kriminalvården tillhör myndigheten och får inte användas för privat bruk.

? Frågor & svar

– I går blev jag bjuden på en enkel salladslunch av en byggfirma som utför en del arbeten i våra lokaler. Vi pratade jobb och jag tänkte inte på att det kanske inte var lämpligt. Har jag gjort bort mig nu?

– Nej, att vid något enstaka tillfälle bli bjuden på en enkel måltid under ett pågående samarbete är acceptabelt.

? Frågor & svar

– När jag är på tjänsteresa för möten på vårt regionkontor bor jag alltid på samma hotell, dvs. det hotell som Kriminalvården har avtal med. När jag checkar in får jag en rabattkupong på 100 kronor som jag kan använda i hotellets restaurang. Får jag använda den?

– Ja, om du utnyttjar den i tjänsten. Det ska i så fall redovisas i reseräkningen.

FRI ÅSIKTSBILDNING

Offentlighetsprincipen

Rätten att ta del av allmänna handlingar är ett uttryck för offentlighetsprincipen. Syftet är att offentlig verksamhet ska kunna följas och granskas utifrån. Samtidigt som vi följer reglerna om offentlighet är vi skyldiga att tillämpa de bestämmelser om sekretess som begränsar rätten att ta del av allmänna handlingar. Sekretess är till för att skydda den enskilda individen och verksamhet som kan ta skada av att uppgifter sprids.

Information, om t.ex. klienter, som man inte behöver för att utföra sitt arbete, får man inte medvetet söka efter eller ta del av. Att vi hanterar integritetskänsliga uppgifter korrekt har stor betydelse för förtroendet för Kriminalvården och myndigheten kontrollerar därför regelbundet hur medarbetarna tar del av information i myndighetens system.

Vid osäkerhet om vad som gäller om offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter, ska vi prata med närmast överordnad chef.

Yttrandefrihet

Yttrandefriheten är en grundlagsstadgad rättighet som ger oss rätt att uttrycka oss fritt i tal, skrift, bild eller på annat sätt. Kriminalvården ska vara en öppen och tillgänglig myndighet. Genom att berätta om vårt arbete kan vi som jobbar i Kriminalvården bidra till kunskap och ökat intresse för vår verksamhet.

Om du yttrar dig offentligt bör det tydligt framgå om du ger uttryck för dina personliga uppfattningar.

För Kriminalvårdens räkning uttalar sig den medarbetare som ansvarar för aktuell fråga eller verksamhet, den person som har specifik sakkunskap i frågan eller den som har utsetts att vara talesperson.

Meddelarfrihet

Meddelarfrihet är en annan grundlagsstadgad rättighet vilken ger statligt anställda rätt att lämna uppgifter till media för publicering. Det är upp till var och en att avgöra om det är lämpligt att lämna ut information med stöd av meddelarfriheten. Rätten gäller med vissa undantag även sekretessbelagda uppgifter. Det är dock aldrig tillåtet att för publicering lämna ut en allmän handling som innehåller sekretessbelagda uppgifter.

Den journalist som tar emot uppgifterna får inte röja sin källa och myndigheten får inte efterforska vem som har lämnat informationen.

Sociala medier

För offentligt anställda sträcker sig de grundlagsskyddade friheterna längre än lojalitetsplikten men du har en lojalitetsplikt i förhållande till arbetsgivaren. Det innebär att du inte får agera på ett sätt som skadar eller försvårar verksamheten och att du har en hög integritet såväl i ditt arbete som privat.

Sociala medier används allt oftare, även av myndigheter, och är en del av mångas vardag. Endast ett fåtal medarbetare använder sociala medier i sina ordinarie arbetsuppgifter i Kriminalvården, övriga medarbetares användning sker privat. Därför har vi i Kriminalvården inga styrande dokument kring medverkan i sociala medier som gäller alla medarbetare. Men vi vet att det finns risker med det snabba flödet och tempot i sociala medier och en sådan risk är att gränsen mellan det privata och det professionella kan komma att suddas ut. Användningen av sociala medier även utanför tjänsten ställer en del krav på oss, därför är diskussioner kring vad som är lämpligt att dela med sig viktiga och behöver hållas vid liv på vår arbetsplats.

? Frågor & svar

– Jag förvånas ibland över hur en del kollegor uttrycker sig på sociala medier. Borde man inte fråga sig själv före publicering vilka konsekvenser uttalandet/ bilden kan få?

– Innan du uttrycker dig på sociala medier och i andra sammanhang bör du reflektera över och ta hänsyn till vilka konsekvenser ett visst uttalande eller inlägg kan få, exempelvis om du vill skriva något om ditt arbete. Detsamma gäller när du lägger upp bilder. Tänk på att det är viktigt att inlägg och bilder i sociala medier inte röjer sekretessbelagda uppgifter. Den som använder sociala medier i tjänsten ska alltid tydligt ange att detta görs i tjänsten på samma sätt som att medarbetare ska vara tydliga med när inlägg på sociala media görs i egenskap av privatperson.

Allt som är lagligt är inte lämpligt och diskussionen om skillnaden bör hållas vid liv på arbetsplatsen.

EFFEKTIVITET

Varor och tjänster

I centrum för varje upphandling står den goda affären. En god affär är när offentliga medel används på ett effektivt sätt genom att konkurrensen på marknaden tillvaratas.

En god affär bidrar till att uppnå samhällliga mål, såsom hållbar utveckling. Kriminalvårdens leverantörer ska uppfylla specifika krav inom områdena miljö, mänskliga rättigheter, arbetsmiljö och affäretik.

Miljö

I Kriminalvården arbetar vi för att minimera verksamhetens negativa påverkan på miljön genom att:

- minska energianvändningen
- minska avfallsmängderna
- minska miljöbelastningen från transporter och tjänsteresor
- öka andelen ekologiska livsmedel samt minska mängden mat som kastas
- ställa miljökrav vid inköp och upphandling
- utbilda anställda och klienter i miljöfrågor.

KRIMINALVÅRDENS HUVUDKONTOR

601 80 Norrköping
www.kriminalvarden.se